

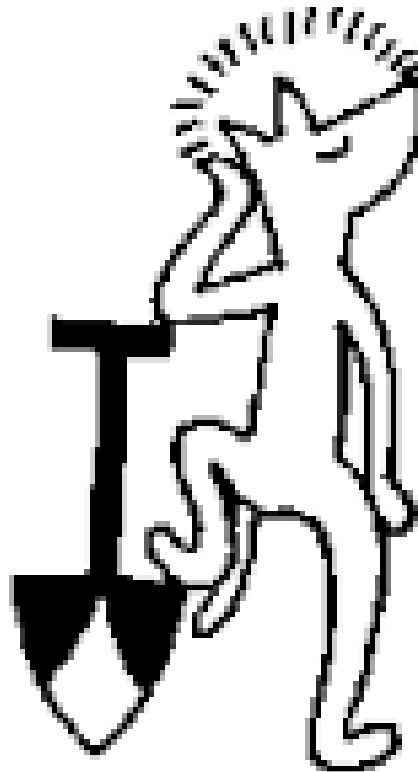
Umělecké dílo jako znak

Několik pojmů ze sémiotiky

Úvod do uměnovědných studií

Co to je?

Co je to znak?

- ▶ (sv. Augustin): Znak je „něco,“ co kromě svého působení na (naše) smysly působí i na (naši) mysl [ukazujete na něco mimo sebe]
- ▶ Scholastika: Znak je „něco,“ co zastupuje něco jiného.
- ▶ (J. Mukařovský): Znak je smyslovou realitou, jež se vztahuje k jiné realitě, kterou má vyvolávat.
 - ▶ Mukařovský: Umělecké dílo jako znak, 2008.

Znak (základní definice)

$$\text{Znak} = (I, Y)$$

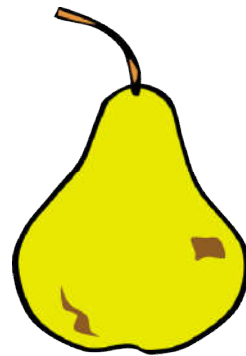
- ▶ Znak je uspořádaná dvojice:
 - ▶ označujícího (I) a
 - ▶ označovaného (Y)

Typologie znaků

Typologie znaků (Ch. Peirce)

▶ Ikon

Zvuk: „Haf haf!“ <štěkot>

Typologie znaků (Ch. Peirce)

▶ Index

Kouř

Zvýšená teplota

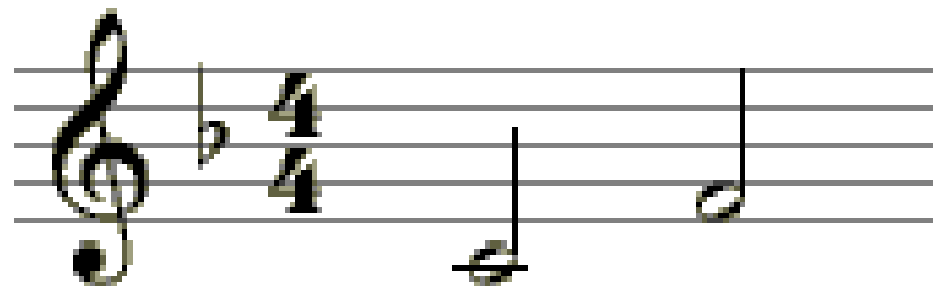
Haf haf! <pes>

Typologie znaků (Ch. Peirce)

- ▶ Symbol

a α

Ho - hi!

Typologie znaků - rekapitulace

- ▶ IKON – podobnost
- ▶ INDEX – příčinná souvislost
- ▶ SYMBOL – konvence, dohoda

Věda o znacích

Věda o znacích

- ▶ **Charles William Morris (1901-1979)**

- ▶ Sémiotika – věda o znacích
- ▶ σημειον – znak, označení

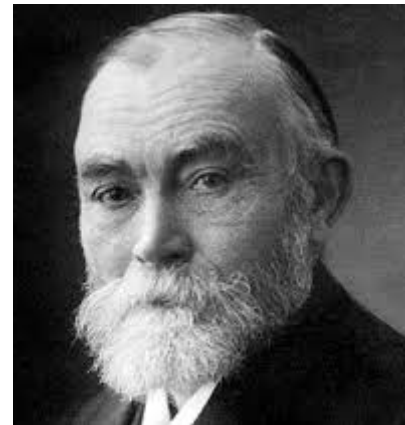
- ▶ **3 dimenze vědy o znacích**

- ▶ Sémantika – o významu znaků, jak znakům rozumíme
- ▶ Syntaktika – vztahy, uspořádání mezi znak
- ▶ Pragmatika – jak znaky používáme

- ▶ Pro názornost si můžeme pomoci příkladem z jazykovědy:
 - ▶ Sémantika – slova
 - ▶ Syntaktika – věty a souvětí
 - ▶ Pragmatika – použití řeči, použití psaného textu (sloh a styl)

Trocha teorie

- ▶ **Ferdinand de Saussure**
 - ▶ (1857 – 1913), Švýcarsko
- ▶ **Charles Sanders Peirce**
 - ▶ (1839 – 1914), USA
- ▶ **Gottlob Frege**
 - ▶ (1848 – 1925), Německo

Dyadické pojetí znaku

- ▶ Scholastika
- ▶ Ferdinand de Saussure
 - ▶ Kurz obecné lingvistiky
 - ▶ Jazyk jako autonomní systém
 - ▶ Označující - Označované

Dyadické pojetí znaku

- ▶ Vehikulum

KVĚTINA

- ▶ Extenze

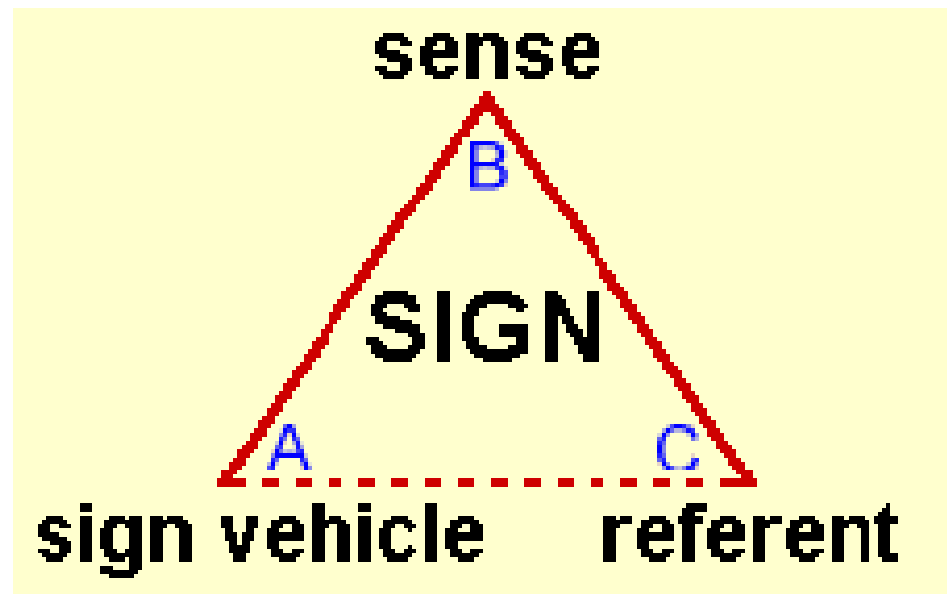

.....

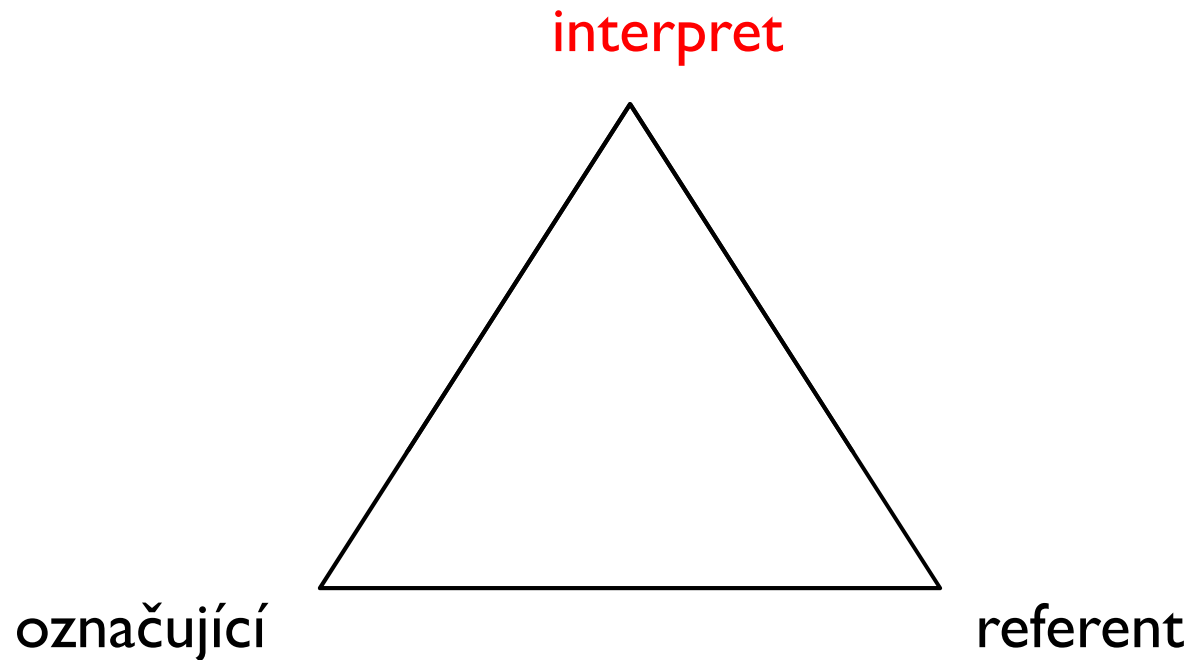
- ▶ Radikální nominalismus

Triadické pojetí znaku

- ▶ Richards-Ogdenův trojúhelník

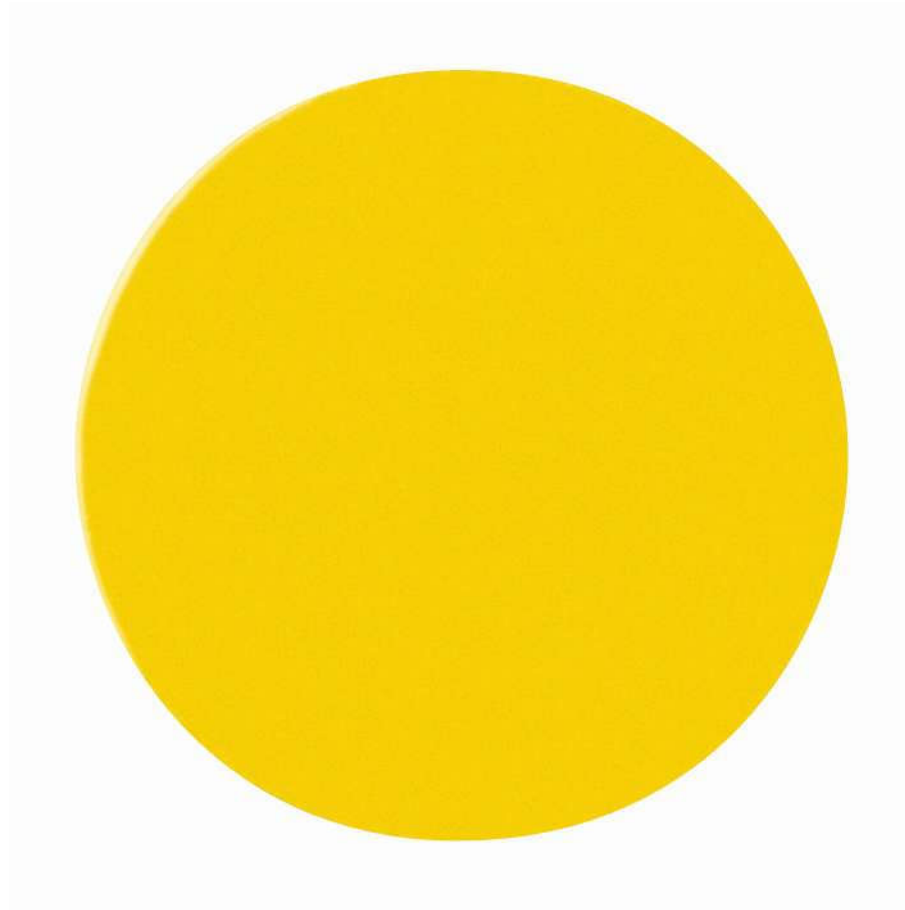

Pojetí znaku - PEIRCE

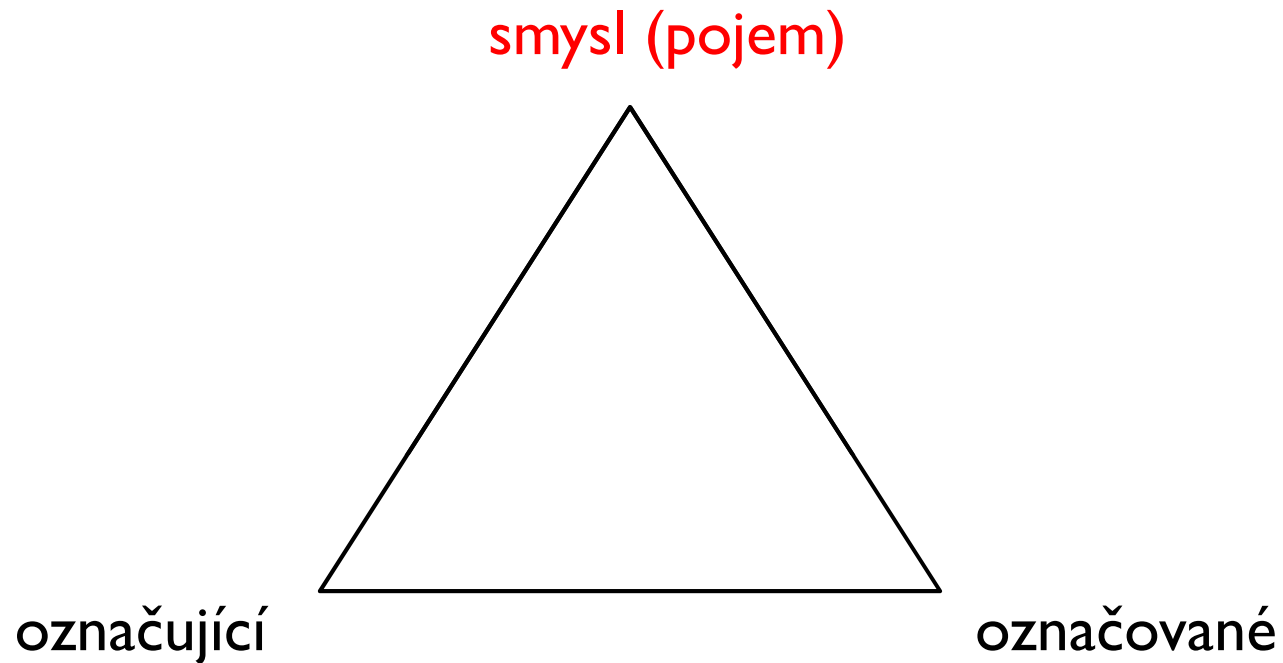

- ▶ význam se konstituuje v hlavě interpreta
- ▶ znak nese svůj význam...vzhledem k interpretovi
- ▶ „subjektivita“

Co to je?

Pojetí znaku - FREGE

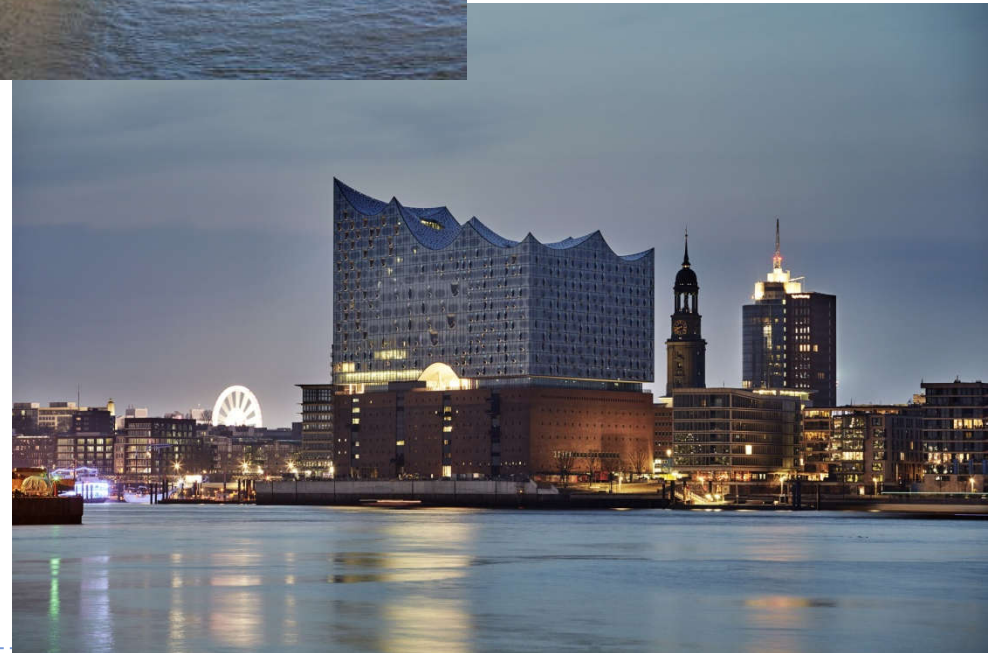

- ▶ smysl – objektivní význam
- ▶ realismus
- ▶ „platónské ideje“

Umělecké dílo jako znak

Umělecké dílo jako znak

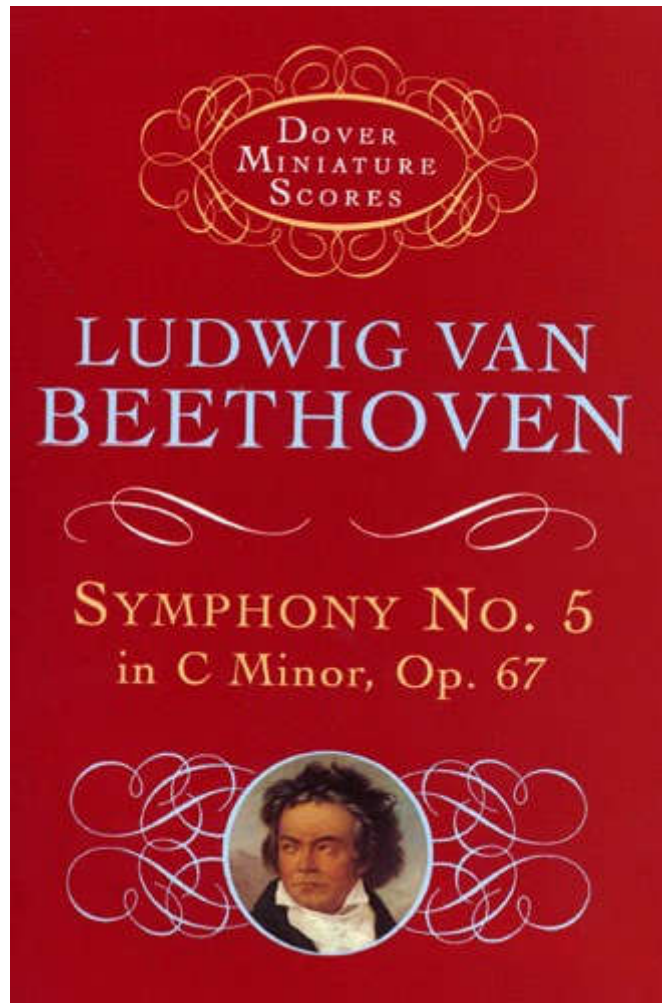
- ▶ (JM): Podobně jako jazyk má i umělecké dílo povahu znaku; tím se liší zejména od „výrazu“ (expresse)... umělecké dílo nelze identifikovat s duševním stavem jeho původce ani s žádným s duševních stavů, které vyvolává u subjektů, které je vnímají...
- ▶ (JM): Znakem se jeví umělecké dílo:
 - ▶ ve svém vnitřním složení
 - ▶ ve vztahu ke svému původci
 - ▶ ve vztahu ke svému vnímateli
 - ▶ ve svém vztahu ke skutečnosti
 - ▶ ve vztahu ke společnosti

Problém identity uměleckého díla

- ▶ (JM): Dílo existuje plně pouze v procesu interpretace
- ▶ Pojmy: TYPE / TOKEN

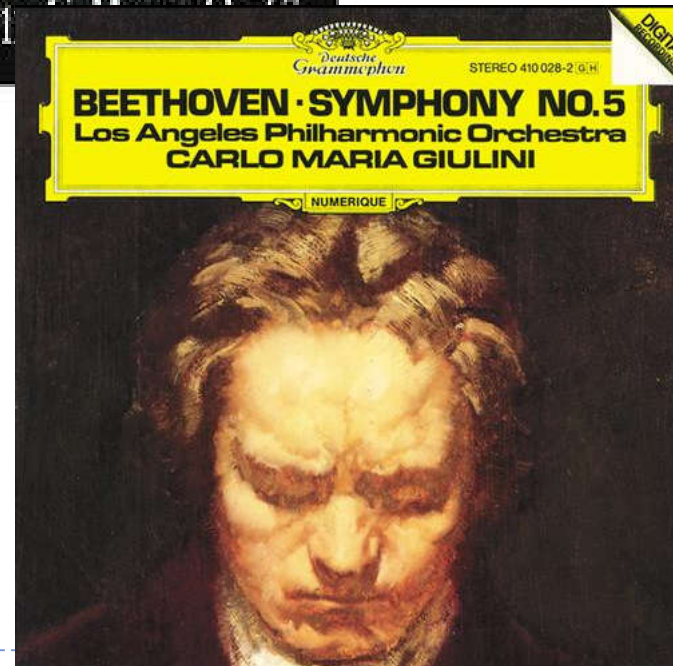
(co je TYPE v případě hudby?)

Allegro con brio.

The musical score is for the first few measures of the first movement of Beethoven's Symphony No. 5. The tempo is marked 'Allegro con brio.' The key signature is two flats (B-flat and E-flat) and the time signature is 2/4. The instruments listed are Flauti, Oboi, Clarinetti in B., Fagotti, Corni in Es., Corni in Es., Timpani in C.G., Violino I., Violino II., Viola, Violoncello, and Basso. The score shows the characteristic 'fate' motif in the strings and woodwinds, starting with a forte (ff) dynamic and moving to piano (p) in the later measures.

TOKEN

TOKEN / ...TYPE (?)

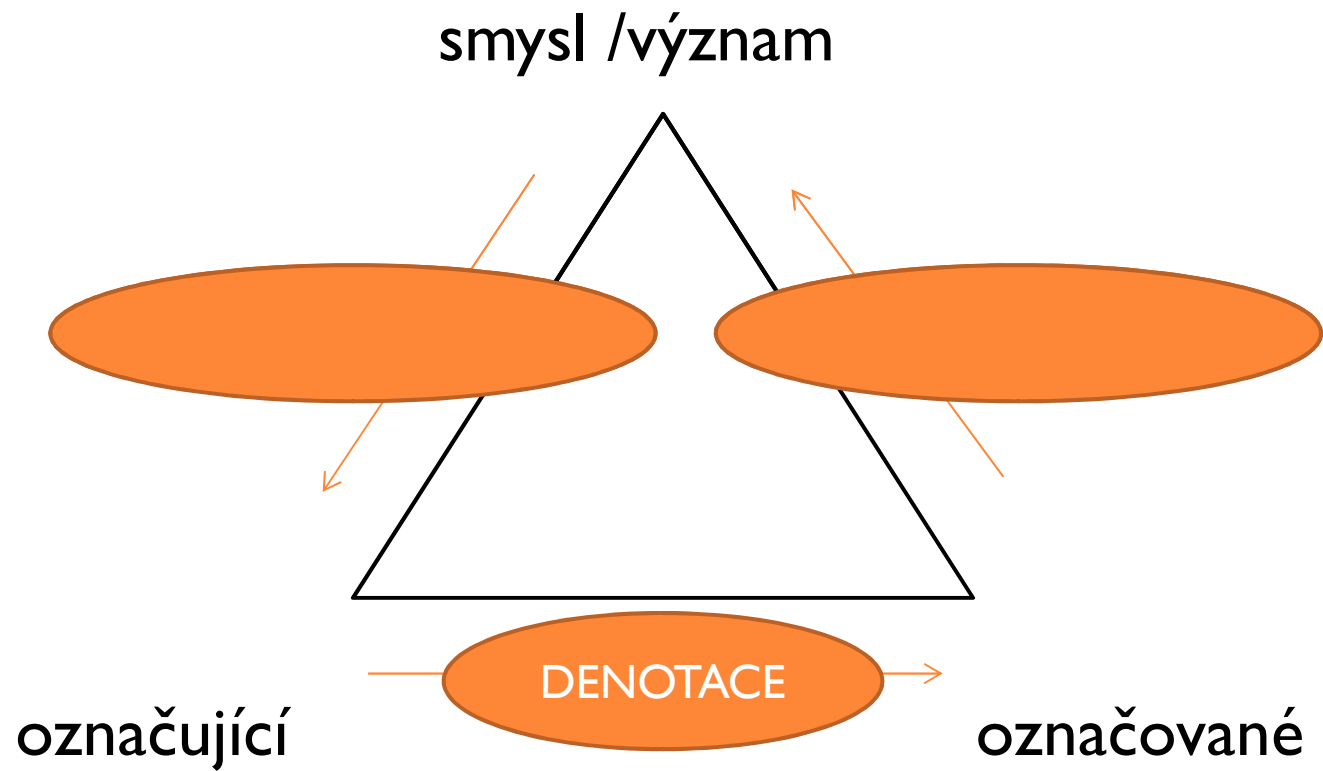

Několik poznámek na závěr

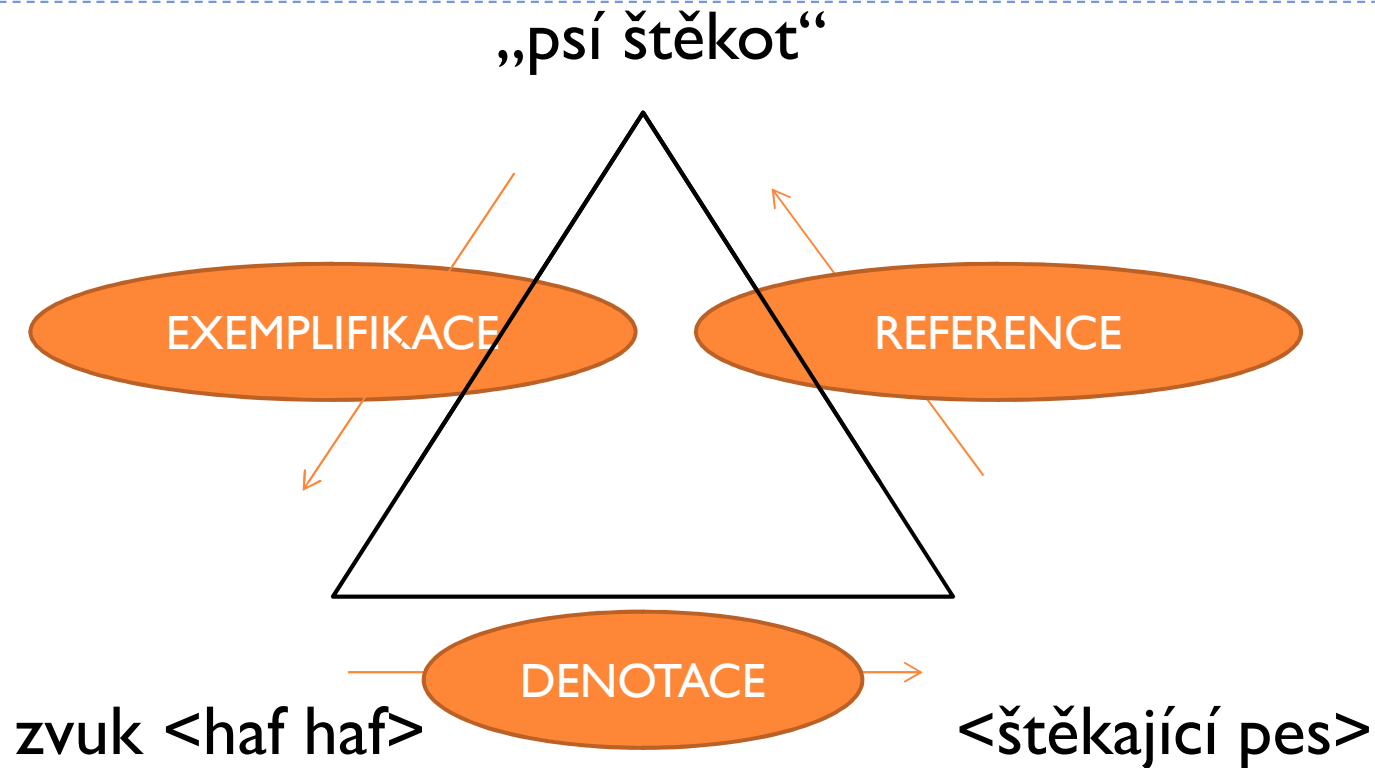
Několik dalších pojmů z oblastí sémiotiky umění

- ▶ Ikoničnost umění
- ▶ Transparentnost
- ▶ Realistická média
- ▶ Ostenze

Reprezentace

Reprezentace

- ▶ skutečný štěkající pes vytváří referenci pro pojem „psí štěkot“
- ▶ pojem „psí štěkot“ exemplifikuje | je vyjádřen slyšeným zvukem <haf haf>
- ▶ zvuk <haf haf> denotuje | označuje/poukazuje na skutečného štěkajícího psa